

રૂપરેખા

- 14.0 ઉદ્દેશો
- 14.1 પ્રસ્તાવના
- 14.2 હાર્ડવેરની તથા અન્ય સોફ્ટવેર જરૂરિયાત
 - 14.2.1 સર્વર માટેની ન્યૂનતમ જરૂરિયાત
 - 14.2.2 ક્લાયન્ટ માટેની ન્યૂનતમ જરૂરિયાત
 - 14.2.3 સોફ્ટવેર જરૂરિયાત: (Software requirements)
- 14.3 પરિગ્રહણ એકમ
 - 14.3.1 ન્યૂજેનલીબમાં પ્રલેખ વિનંતીની પ્રક્રિયા
- 14.4 તકનીકી પ્રોસેસિંગ અને ડેટાબેઝ વિકાસ
- 14.5 પરિભ્રમણ એકમ
 - 14.5.1 ચેકઆઉટ એકમ (પ્રલેખ આપવા)
 - 14.5.2 ચેક ઇન (પ્રલેખ પરત કરવા)
- 14.6 સામયિક સંચાલન એકમ
- 14.7 પરિસંચાલક એકમ
- 14.8 અહેવાલો
- 14.9 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તરો
- 14.10 ચાવીરૂપ શબ્દો
- 14.11 સંદર્ભ અને વિશેષ વાંચન

14.0 ઉદ્દેશો (Objectives)

પ્રસ્તુત એકમમાં આપણે:

- ન્યૂજેનલીબ (Newgenlib) સોફ્ટવેરનાં વિવિધ મોડ્યુલનો પ્રાયોગિક ઉપયોગ વિવિધ પગલાં સાથે જોઈશું.
- ન્યૂજેનલીબ (Newgenlib) એડમિનિસ્ટ્રેશન તથા ગ્રંથાલયના વિવિધ કાર્યો કોઠા દ્વારા શીખીશું.

એકમના અભ્યાસના અંતે વિદ્યાર્થી:

- ગ્રંથાલય સોફ્ટવેરના વિવિધ મોડ્યુલનો ઉપયોગ કરતાં શીખશે
- ગ્રંથાલયમાંથી ગ્રંથ પસંદગીથી લઈ રિપોર્ટ સુધીના વિવિધ કાર્યો વિદ્યાર્થી જાતે કરી શકશે.

14.1 પ્રસ્તાવના (Introduction)

ન્યૂજેનલીબ સંપૂર્ણ ગ્રંથાલય યાંત્રિકીકરણ માટેનું એક ઉત્તમ ઓપન સોર્સ સોફ્ટવેર છે. જે વેરસ સોલ્યુશન્સ પ્રા.લિ. અને હૈદરાબાદમાં આવેલ કેસવાન ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ઈન્ફર્મેશન એન્ડ નોલેજ મેનેજમેન્ટના સહયોગ દ્વારા વિકસિત કરવામાં આવ્યું છે. સોફ્ટવેર બનાવનાર સિદ્ધાર્થ એરબોલુ અને એલજે હારાવુ દ્વારા જાવા પ્રોગ્રામિંગ ભાષામાં ન્યૂજેનલીબની રચના કરેલ છે. ન્યૂજેનલીબ વર્ષ 2005 માં ખાનગી માલિકીના સોફ્ટવેર તરીકે વિકસિત થયું હતું પરંતુ આવૃત્તિ 2.1 વર્ષ 2008માં GNU (જનરલ પબ્લિક લાઈસન્સ) અંતર્ગત ઓપન સોર્સ સોફ્ટવેર તરીકે જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. ન્યૂજેનલીબનું નવનિતમ સંસ્કરણ 3.1.16, એપ્રિલ16, 2015ના રોજ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. જે લિનક્સ, વિન્ડોઝ બંને પ્રકારની ઓપરેટિંગ સિસ્ટમમાં ખૂબ સરળતાથી કામ કરે છે. સમગ્ર વિશ્વમાં અનેક ગ્રંથાલયોમાં ન્યૂજેનલીબનો ઉપયોગ મહત્તમ કરવામાં આવે છે. ન્યૂજેનલીબ ગ્રંથાલય યાંત્રિકીકરણ માટે ખુબ જ પ્રચલિત ઓપન સોર્સ સોફ્ટવેર છે.

14.2 હાર્ડવેર તથા અન્ય સોફ્ટવેર જરૂરિયાત (Hardware and other Software min Requirements)

14.2.1 સર્વર માટેની ન્યૂનતમ જરૂરિયાત: (Min requirements of the Server)

હાર્ડવેર (Hardware): Pentium 4 or equivalent, 4GB RAM and 80GB Hard disk, Software: Windows 2000prof, 2000 Adv Server, XP Home, XP Prof, and 2003/2005 server.

14.2.2 ક્લાયન્ટ માટેની ન્યૂનતમ જરૂરિયાત: (Min requirements of the Client)

હાર્ડવેર (Hardware): Pentium 4 or equivalent, 2GB RAM and 40GB Hard disk, Windows 2000professional/2000 (or 2003/2007/2010) Advanced server/XP home/XP Prof/2003/2010, Red hat Linux 8.0/9.0/10

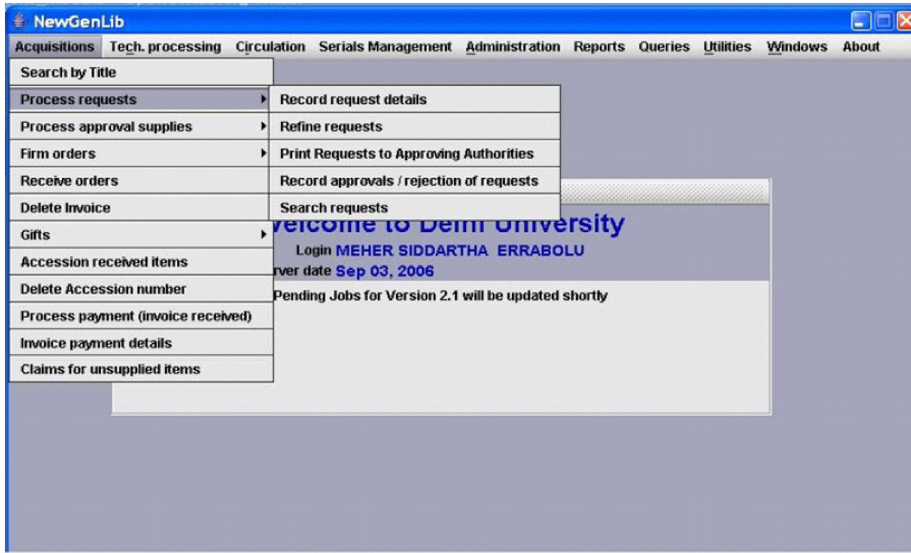
14.2.3 સોફ્ટવેર જરૂરિયાત: (Software requirements)

JavaJDK 14.2 or later, DBMS: Postgresql-8 or later, jboss-3.2.1_tomcat- 4.1.24, Java-based client server application.

ન્યૂજેનલીબ (NewGenLib)ના વિવિધ (Modules) એકમોની સવિસ્તાર સમજૂતી નીચે મુજબ છે:

14.3 પરિગ્રહણ એકમ : (Acquisition)

ન્યૂજેનલીબના પરિગ્રહણ એકમમાં સામાન્ય રીતે દરેક ગ્રંથાલયમાં આવશ્યક હોય તેવી બધી સુવિધાઓ છે. આ મોડ્યુલમાં વિવિધ પ્રલેખ માટેના પરિગ્રહણ કાર્ય કરવા માટે વિવિધ એકમો આપેલ છે. જેનો નિર્દેશ નીચે દર્શાવેલ ચિત્રમાં છે. આ એકમના વિકલ્પો અને પેટા વિકલ્પો, તેમના હેતુ અને કેવી રીતે આ વિધેયોનો ઉપયોગ કરીને પરિગ્રહણ સંબંધિત કાર્યો પરિપૂર્ણ કરવામાં આવે છે તે ક્રમશઃ નીચે મુજબ દર્શાવેલ છે.

14.3.1 ન્યૂજેનલીબ Newgenlibમાં પ્રલેખ વિનંતીની પ્રક્રિયા: (Ordering Process in NGL)

મોટાભાગના ગ્રંથાલયો તેમના ઉપભોક્તાને ઉપયોગી હોય તેવા વિવિધ પ્રલેખોની યાદી (પુસ્તકો, સામયિકો, સીડીના નકશા, વગેરે) સૂચવવા માટે પ્રોત્સાહિત કરે છે. નવીન પ્રલેખો (અથવા જૂના પ્રલેખોની વધારાની નકલો) ઉમેરવાની આવી વિનંતીઓ ઓપેક, ઓફલાઈન દ્વારા છાપેલ, મૌખિક, ઈમેઈલ દ્વારા આપવામાં આવે છે. જો તે OPAC દ્વારા ઓનલાઈન પ્રાપ્ત થાય છે, તો આ માહિતી પરિગ્રહણાંક ડેટાબેઝમાં આપમેળે દાખલ થઈ જાય છે.

જો આ ઓફલાઈન પ્રાપ્ત થાય છે, તો આવી પ્રલેખ માટેની વિનંતીઓ સંચાલક મંડળની મંજૂરી માટે સાચવી રાખવામાં આવે અને ઓનલાઈન પણ આ માહિતી દાખલ કરવામાં આવે એ અનિવાર્ય છે.

14.4 તકનીકી પ્રોસેસિંગ અને ડેટાબેઝ વિકાસ : (Technical Processing)

આ મોડ્યુલમાં ઘણી સુવિધાઓ છે જે ઉપયોગકર્તાને વિવિધ પ્રકારનાં દસ્તાવેજી સામગ્રી (પુસ્તકો, સામયિકો, લઘુ શોધનિબંધ, વગેરે) અને નવીન સામગ્રી જેવી કે સીડી-રોમ, વેબ પૃષ્ઠ, દૃશ્ય-શ્રાવ્યને અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરવા માટે અને સંપૂર્ણ પ્રક્રિયા અને કાર્યક્ષમતાને સમજવા માટે મહત્વપૂર્ણ એકમ છે.

બધા મેટાડેટા (કેટલોગ) રેકોર્ડ્સ માર્ક -21 અનુસાર સુસંગત છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો ડેટા દાખલ કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતી કેટલોગિંગ માર્ક -21 ફોર્મેટને અનુસરે છે. મુખ્ય નોંધ અને અન્ય નોંધો માટે AACR-2R ધોરણ અનુસરવામાં આવે છે. જો કે હવે કમ્પ્યુટર આધારિત સિસ્ટમમાં મુખ્ય નોંધ અને અન્ય નોંધો વચ્ચેનો તફાવત નહિવત રહ્યો છે. કારણ કે સૂચિ શોધવા માટેના બધા જ અભિગમ ઓપેકમાં સમાવિષ્ટ થયા છે .

માહિતીના ઓબ્જેક્ટ્સનું વર્ણન ત્રણ સ્તરે વિગતવાર જોવા મળે છે. મિનિમલ, મિડ-લેવલ અને માર્ક -21 (MARC-21) ધારાધોરણ મુજબ પ્રલેખોની માહિતી દાખલ કરવા માટે ખૂબ જ સરળ નમૂનો આપવામાં આવેલ છે. તમામ પ્રકારનાં સામગ્રીના વર્ણન માટે મિડ-લેવલની અને વિગતવાર માહિતી માટે સામાન્ય નમૂનો ઉપયોગમાં લેવાય છે. આ ઉપરાંત માર્ક -21 નમૂનો સંપૂર્ણ માહિતીને માર્ક ફોર્મેટ પ્રમાણે સૂચિબદ્ધ કરવાની પરવાનગી આપે છે.

સૂચિકરણની નકલ કરવી દા.ત., કેટલોગ રેકોર્ડ ડેટા ડાઉનલોડ કરવો, જેમ કે લાઈબ્રેરી ઓફ કોંગ્રેસ, (ઓ.સી.એલ.સી) અધિકૃત માર્ક -21 ડેટા ડાઉનલોડ કરવામાં આવે છે. આ ઓ.સી.એલ.સી સૂચિ શોધ, પૃષ્ઠ <http://catalog.loc.gov> કનેક્ટ કરીને પ્રાપ્ત થાય છે. અહીં સોફ્ટવેર વિવિધ રેકોર્ડને શોધે છે અને ત્યારબાદ રેકોર્ડને ISO-2709 ફાઈલ તરીકે સાચવવામાં આવે છે. આ માહિતીને ન્યૂજેનલીબના નમૂનામાં દાખલ કરીને સંગ્રહ કરવામાં આવે છે.

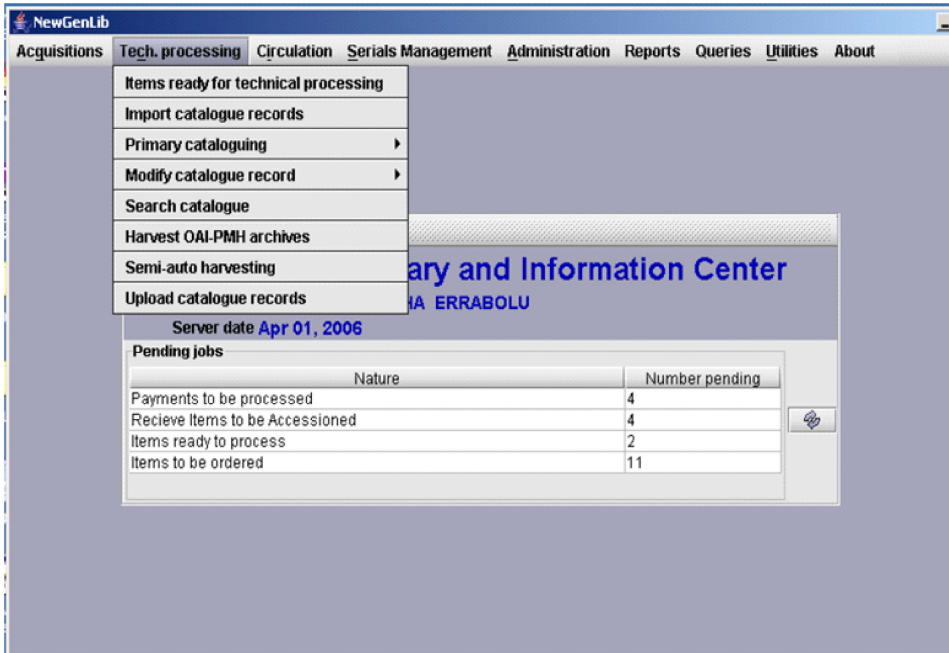
ગ્રંથાલય માલિકીના માર્ક-21 ડેટા સ્ત્રોતોનો ઉપયોગ કરીને તેનો ઉપયોગ કરી શકે છે. એકમાત્ર શરત એ છે કે સ્ત્રોતએ તેમના માર્ક-21 સૂચિ રેકોર્ડ્સને ISO-2709 ફોર્મેટમાં જ દાખલ કરવાની મંજૂરી આપે છે. જે ગ્રંથાલય ન્યૂજેનલીબનો ઉપયોગ કરે છે અને જેનું ઓપેક ઈન્ટરનેટ ઉપર ઉપલબ્ધ છે તેના જેવા જ અન્ય ગ્રંથાલયની સૂચિની માહિતી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે.

MARC-21 દ્વારા આધારભૂત તમામ પ્રકારની સામગ્રી વર્ણવવાનું શક્ય છે. તેમાં દૃશ્ય શ્રાવ્ય, કમ્પ્યુટર ફાઈલો, વગેરે છે. પુસ્તકો, લેખો અને પરિષદના કાગળોના પ્રકરણો માટે રેકોર્ડ્સ બનાવવું શક્ય છે. આવી બધી વિશ્લેષણાત્મક માહિતી તર્કસંગત રૂપે હોસ્ટ આઈટમ (મોનોગ્રાફ, સીરીયલ, વગેરે) સાથે જોડાયેલી છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જો પુસ્તકના કેટલાંક પ્રકરણો વર્ણવવાની આવશ્યકતા હોય, તો મોનોગ્રાફ માટે માત્ર એક મેટાડેટા રેકોર્ડ હશે અને આ જુદાં જુદાં પ્રકરણો આ મેટાડેટા રેકોર્ડ સાથે જોડાયેલું રહે છે.

મેટાડેટા (Metadata) રેકોર્ડ્સમાં એક અથવા વધુ ડિજિટલ જોડાણો હોઈ શકે છે, દા.ત. દસ્તાવેજો, છબીઓ, વગેરેનો સંપૂર્ણ ટેક્સ્ટ, આવા જોડાણો ઓપેક દ્વારા પુનઃ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.ન્યૂજેનલીબ દ્વારા આંતરિક રીતે ઉપયોગમાં લેવાતી ભાષા અક્ષર એન્કોડિંગ યુનિકોડ અને યુટીએફ UTF8 છે. આ નોન-રોમન સ્ક્રિપ્ટ ભાષાઓમાં ડેટા એન્ટ્રી, સંગ્રહ અને પુનઃપ્રાપ્તિ કરે છે. આ નોન-રોમન સ્ક્રિપ્ટ ભાષાઓ માટે વર્ચ્યુઅલ કીબોર્ડ્સનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

ગ્રંથાલયો તેમના સંસ્થાના ડિજિટલ આર્કાઇવ્ઝ બનાવવા માટે આ સોફ્ટવેર સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા આપે છે. જેમાં (દા.ત., ફેક્ટી પેપર્સ, લેખ, પુસ્તકોના પ્રકરણો).વગેરે. ઓએઆઈ-પીએમએચ પ્રોટોકોલ મેટાડેટા હાર્વેસ્ટિંગ માટે ઓપન એક્સેસ ઇનિશિયેટિવ (OAI-PMH) નો ઉપયોગ કરીને આ રેકોર્ડ્સનું મેટાડેટામાં રૂપાંતર કરવામાં આવે છે.ન્યૂજેનલીબમાં આવા બધા રેકોર્ડ્સ અન્ય મેટાડેટા સાથે સંકલિત થાય છે અને ઓપેક દ્વારા શોધી શકાય છે. આ રેકોર્ડ્સની ડિજિટલ સામગ્રી ઓપેકનો ઉપયોગ કરનાર ઉપભોક્તાને પ્રાપ્ત થાય છે.

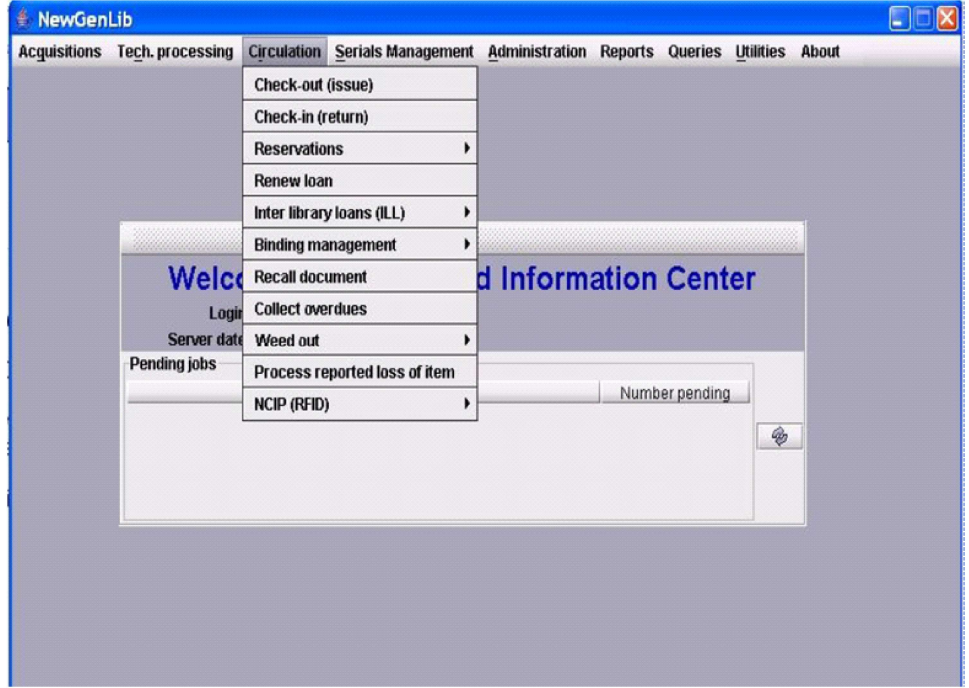
એ જ રીતે, ગ્રંથાલયમાં અન્ય ઓએઆઈ-પીએમએચમાંથી મેટાડેટા લેવાનું પણ શક્ય છે. આવા રેકોર્ડ્સ ન્યૂજેનલીબ ડેટાબેઝનો ભાગ બની જાય છે અને તેથી ઓપેક દ્વારા શોધી શકાય છે.ખાસ કરીને ખુલ્લા આર્કાઇવમાં ઉમેરવામાં આવેલા રેકોર્ડ્સ HTTP દ્વારા સરળ આદેશોનો ઉપયોગ કરીને અન્ય ગ્રંથાલયો અને માહિતી કેન્દ્રો દ્વારા પણ પ્રાપ્ત કરવામાં આવે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો ન્યૂજેનલીબને ઉપયોગ કરીને ગ્રંથાલય ઓપન એક્સેસ ચળવળમાં સર્વિસ પ્રોવાઇડર અને ડેટા પ્રદાતા તરીકેની બેવળી ભૂમિકા નિભાવે છે.

નીચેની સ્ક્રીન મુખ્ય મેનુ વિકલ્પો બતાવે છે જે આ મોડ્યુલમાં વિવિધ ઉપ-વિકલ્પો ઉપલબ્ધ છે.આ એકમમાં તકનીકી પ્રક્રિયા સંબંધિત કાર્યો ખૂબ જ સરળતાથી પરિપૂર્ણ કરી શકાય છે.

14.5 પરિભ્રમણ એકમ : (Circulation)

ન્યૂજેનલીબ (NewGenLib) ના સર્ક્યુલેશન કંટ્રોલ એટલે કે પરિભ્રમણ એકમ મોડ્યુલમાં વિશાળ અને નાના ગ્રંથાલયોમાં ઉપયોગી બધા જ કાર્યો કરી શકાય છે. આ ઉપરાંત, મોડ્યુલમાં ઘણાં બિલ્ટ-ઇન નિયંત્રણો અને પરિમાણો નક્કી કરી શકાય છે જે ગ્રંથાલયમાં આવનાર બધા જ વાચકોને સમાન સંગ્રહ શોધની સુવિધા આપે છે. વિવિધ અહેવાલો મેળવી શકાય છે. જે ગ્રંથાલયને સંગ્રહ વિકાસ , જાળવણી, નિકાલ, ઉપયોગ જેવા નિર્ણયો લેવામાં મદદરૂપ થાય છે. આર એફ આઈ ડી (RFID) નો ઉપયોગ પણ ન્યૂજેનલીબમાં થઈ શકે છે. આ એકમ પરિભ્રમણ એકમની બધી જ સુવિધાઓ આવરી લે છે .

14.5.1 ચેક-આઉટ એકમ (પ્રલેખ આદાન) : (Check Out)

ચેક આઉટ (Check-Out) (એટલે પ્રલેખ Issue કરવો)ઈંકશન કોઈપણ પરિભ્રમણ નિયંત્રણ મોડ્યુલમાં એક મૂળભૂત અને મુખ્ય એકમ છે. ગ્રંથાલય દ્વારા ઉપભોક્તાને આપવામાં આવતાં પ્રલેખની માહિતી અને નક્કી કરેલ નિયમોને ચકાસ્યા બાદ ઉપભોક્તાને પ્રલેખ આપે છે. દા.ત. પરિભ્રમણ ડેસ્કમાં લાવવામાં આવેલી સામગ્રીને અને ઉપભોક્તાની પ્રલેખો લેવાની મર્યાદા વગેરેની તપાસ કરે છે. ચેક-આઉટ ઈંકશનને ખોલવા માટે, પ્રસારણ મુખ્ય મેનુ વિકલ્પને ક્લિક કરો અને પછી ચેક-આઉટ (ઈસ્યૂ) મેનુ વિકલ્પને ક્લિક કરો. આ નીચે બતાવેલ સ્ક્રીન આવશે.

સ્ક્રીનમાં ત્રણ ટેબ્સ છે જે ચેક-આઉટ વિકલ્પને માટે આપવામાં આવેલ છે. ડિફોલ્ટ રૂપે ‘પેટ્રોન’ ટેબ પસંદ કરવામાં આવે છે. અન્ય બે ટેબ્સ: આઈ.એલ.એલ માટે છે. આ ટેબ્સને ક્લિક કરીને જો જરૂરી હોય તો ગ્રંથાલય અને ઉપભોક્તાની આઈ.એલ.એલ વિનંતી કરી શકાય છે.

ચેક-આઉટ ટ્રાન્ઝેક્શના ક્રમશઃ વિગતવાર માહિતી નીચે મુજબ આપેલી છે.

સ્ક્રીનમાં ત્રણ ટેબ્સ (tab) છે. જે ચેક-આઉટ વિકલ્પને દર્શાવે છે. ડિફોલ્ટ રૂપે ‘પેટ્રોન’ (Patron) ટેબ પસંદ કરવામાં આવે છે. અન્ય બે ટેબ્સ: ગ્રંથાલયની આઈ.એલ.એલ વિનંતી કરવા અને ઉપભોક્તાની આઈ.એલ.એલ વિનંતી કરવા પસંદ કરી શકાય છે.

પેટ્રોનના (borrower) આઈડી કાર્ડને બાર કોડ રીડર દ્વારા પ્રથમ સ્કેન કરવામાં આવે છે. ત્યારબાદ ઉપભોક્તાની વિગતો જેવી કે ડિપાર્ટમેન્ટ અને પેટ્રોન નામ ટેક્સ્ટ બોક્સિસ (Text Boxes)માં જોવા મળે છે અને જો ઉપભોક્તાનો ફોટોગ્રાફ ડેટાબેઝમાં સંગ્રહિત કરવામાં આવેલ હોય તો સ્ક્રીનના જમણા ખૂણા ઉપર ઉપભોક્તાનું ચિત્ર જોવા મળે છે. જો લાઈબ્રેરીમાં બાર કોડ રીડર ન હોય, તો પેટ્રોન આઈડી કી બોર્ડ દ્વારા દાખલ કરી શકાય છે પરંતુ અહીં ભૂલ થવાની શક્યતા છે તેથી આના માટે કાળજી રાખવાની ખુબ જરૂર છે.

બારકોડને લખેલ ટેક્સ્ટ બોક્સમાં કર્સર મૂકો અને ચેક-આઉટ કરવા પ્રલેખના બાર કોડને સ્કેન કરો . જો તમારી પાસે બાર કોડ રીડર નથી, તો પ્રલેખનો બારકોડ હાથથી દાખલ કરો પરંતુ તે ચોક્કસપણે દાખલ કરવા માટે કાળજી લો. એકવાર પ્રલેખનો બાર કોડ દાખલ થઈ જાય, ત્યારે પ્રલેખની વિગતો ગ્રંથાલયના કેટલોગ ડેટાબેસમાંથી પુનઃપ્રાપ્ત કરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત પગલાનો વારંવાર ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. જો કોઈ પેટ્રોન (ઉપભોક્તા) 4 પ્રલેખ ઉઘીના લેવા ઇચ્છે છે, તો ઉપરનું પગલું 4 વખત પુનરાવર્તન કરવામાં આવે છે. જો કે, જ્યારે પણ, નવી બારકોડ ચેક-આઉટ માટે સ્કેન કરવામાં આવે છે અને

ઉપભોક્તાની લોનની મર્યાદા કરતા વધી જાય છે, ત્યારે પરિભ્રમણ કર્મચારીને આ અંગે ચેતવણી આપવામાં આવે છે અને આ ઉપભોક્તા માટે ઈસ્યુ ટ્રાન્ઝેક્શનનો છેલ્લો પ્રલેખ સ્કેન કરવામાં આવશે નહીં. ત્યારબાદ ઉપભોક્તા નક્કી કરી શકે છે કે શું તે છેલ્લા પ્રલેખના મુદ્દાને સમાવવા માટે તેની સૂચિમાં એક અથવા અન્ય પ્રલેખ રદ કરવા માંગે છે કે નહિ.

ચેક-આઉટ માટે તૈયાર પ્રલેખને કાઢી નાખવા માટે, તે પ્રલેખને કોષ્ટકમાં પંક્તિ પર ક્લિક કરીને પસંદ કરો અને પછી કાઢી નાખો આયકનને ક્લિક કરો. એકવાર કોઈ ચોક્કસ પેટ્રોનની બધી આઈટમ્સ સ્કેન થઈ જાય, તે પછી સ્કીનના તળિયે ‘ચેક આઉટ’ લેબલવાળા બટનને ક્લિક કરીને આ બધાને ચેક-આઉટ કરી શકાય છે.

હવે તમે ટાસ્ક સફળ રીતે કરેલ છે એવો મેસેજ જોવા મળશે. અહીં ઓકે પર ક્લિક કરો.

નવી વિંડો તમને ચેક-આઉટ સ્લિપનો ટેક્સ્ટ બતાવશે. તેને સાદા ટેક્સ્ટ ફાઈલ અથવા ઓપન ઓફિસ દસ્તાવેજ તરીકે તરત જ નકલ લઈ શકાય છે.

14.5.2 ચેક-ઇન (પ્રલેખ પ્રદાન) : (Check-in)

ચેક-ઇન ઈંક્શન ગ્રંથાલયના પ્રલેખોને ચોક્કસાઈથી લેવા માટે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આ ઈંક્શન ઉપભોક્તાના ખાતામાંથી પ્રલેખને નીકળી ઉપભોક્તાને મુક્ત કરે છે. પરંતુ ઉપયોગી આંકડા જાળવી રાખે છે જે માહિતી પ્રલેખ પ્રાપ્તિ, સ્ટોકમાંથી પ્રલેખ રદ કરવા, ગ્રંથની ખોટ વગેરેના નિર્ણયો લેવામાં અને વિશ્લેષણ કરવામાં ઉપયોગી બને છે. ચેક-ઇન ઈંક્શનમાં ઉપભોગતાની હાજરીની જરૂર નથી, ફક્ત પ્રલેખ ની જરૂર હોય છે.

જ્યારે તમે ચેક-ઇન મેનૂ વિકલ્પને ક્લિક કરો છો ત્યારે નીચે બતાવેલ સ્કીન જોવા મળશે.

The screenshot shows the 'Check-in (return)' dialog box in the NewGenLib software. The dialog box has a title bar with 'NewGenLib' and a menu bar with 'Acquisitions', 'Tech. processing', 'Circulation', 'Serials Management', 'Administration', 'Reports', 'Queries', and 'Utilities'. The main area contains the following fields:

- Library: Library and Information Center
- Item barcode: 9012
- Patron id: 1906
- Patron's library: Library and Information Center
- Patron name: L Jayaram Haravu
- Checked out date: Apr 20, 2006
- Due date: May 5, 2006
- Overdue: 0.0
- Overdue paid: 0.0
- Physical / Presentation form: Book (Print, Microform, Electronic, etc.)
- Title: Excellence in nonprofit leadership :
- Author: The Peter F. Drucker Foundation for Nonprofit Management
- Volume:
- Edition:
- Publisher: San Francisco : : Jossey-Bass Publishers, . 1998
- Series:
- ISBN: 0787943983

At the bottom of the dialog box, there are four buttons: 'OK', 'Print consolidated check-in slip', 'Cancel', and 'Close'.

બતાવેલ આકૃતિમાં જોઈ શકાય છે. તેમાં બારકોડવાળા લેબલ લગાવેલ પ્રલેખનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. કર્સરને આ ટેક્સ્ટ બોક્સમાં મૂકી અને પ્રલેખના બાર કોડને સ્કેન કરો. સ્કીનના નીચલા ભાગમાં શીર્ષક, લેખક, પ્રકાશક વગેરે માટે ટેક્સ્ટ બોક્સમાં પ્રલેખની વિગતો જોવા મળે છે. તમે ઉપભોક્તાના નામ, ચેક આઉટ તારીખ, બાકી તારીખ, ચુકવેલ ચૂકવણી. ટેક્સ્ટ બોક્સની બાજુમાં અતિ દેહ ચૂકવણી માટેનું આયકન છે. ફક્ત પ્રમાણિત ગ્રંથાલયના કર્મચારી સભ્યોને અતિ દેહ લેવા માટેની પરવાનગી છે.

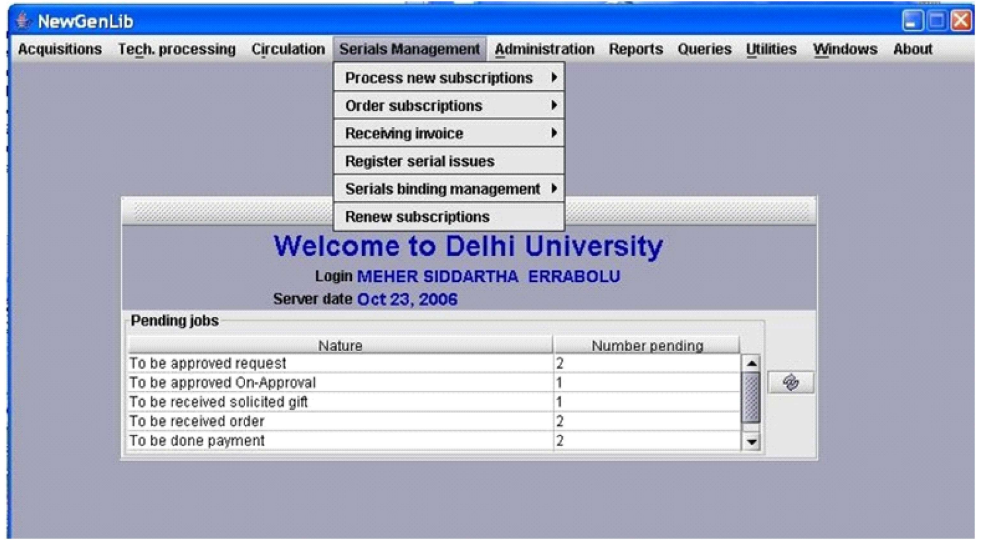
એકવાર, વિગતો ચકાસવામાં આવે છે, ચેક-ઇન ટ્રાંઝેક્શન મોકલવા માટે ‘ઓકે’ બટનને ક્લિક કરો. તમને સફળ ચેક-ઇન વિશે જાણ કરવામાં આવશે. તમે પેરામીટર કેવી રીતે સેટ કર્યું છે તેના પર આધાર રાખીને ચેક-ઇન સ્લિપ છાપવામાં અથવા ઇમેઇલ કરવામાં આવશે. જો એક જ ઉપભોક્તા દ્વારા અનેક પુસ્તકો ચેક-ઇન કરવામાં આવે છે, તો બધાં પુસ્તકો ચેક-ઇન થયા પછી ‘પ્રિન્ટ કન્સોલિડેટેડ ચેક-ઇન સ્લિપ’ શીર્ષકવાળા બટન પર ક્લિક કરો, જે એક ઉપભોક્તા દ્વારા ચેક-ઇન કરેલ તમામ પુસ્તકો માટે એક ચેક-ઇન સ્લિપ પ્રાપ્ત થશે.

આ એકમમાં પ્રલેખ આરક્ષણની અરજી, ગ્રંથ બંધામણી, પ્રલેખને પાછા બોલાવવા, અતિ દેહ , વગેરે પણ આપેલ છે.

14.6 સામાયિક સંચાલન એકમ: (Serial Management)

ગ્રંથાલય યાંત્રિકીકરણ સોફ્ટવેરમાં સામાયિક સંચાલન એકમ સામાન્ય રીતે સૌથી જટિલ છે. આ મોડ્યુલમાં કાર્યક્ષમતાની આવશ્યકતા છે. સોફ્ટવેરને સામાયિકના પ્રકાશનના અલગ અલગ અંતરને સમજવું પડે છે. નવીન સભ્યપદ લીધેલ સામાયિક, તેનું નોંધણી, ઓનલાઇન પબ્લિક એક્સેસ કેટેલોગમાં સામાયિકના અંકોનું પ્રદર્શન અને નિયમિત સામાયિકના અંકો તેમજ પુરવણી અને અનુક્રમણિકને લગતી સમસ્યાઓનું સમધાન પણ સોફ્ટવેર માં મળે છે. સામાયિકો ઉપર સંચાલન એવી રીતે કરવામાં જેથી કોઈ અવરોધ ઊભો ન થાય. જ્યારે કોઈ સામાયિકના બધા જ અંકો પ્રાપ્ત થયા હોય ત્યારે તેની ખાતરી સોફ્ટવેરમાં કરીને આ બધા જ અંકો બાઈન્ડર પાસે મોકલવામાં આવે છે અને તેની સંપૂર્ણ નોંધ સોફ્ટવેરમાં કરવામાં આવે છે.

નીચે દર્શાવેલ ચિત્રમાં સામાયિક એકમના વિવિધ મોડ્યુલ જણાવેલ છે.

14.7 પરિસંચાલક એકમ: (Administration)

ન્યૂજેનલીબ પરિસંચાલક મોડ્યુલમાં ગ્રંથપાલ / સિસ્ટમ એડમિનને ગ્રંથાલયના પ્રકાર અને પ્રક્રિયા, ગ્રંથાલયના કર્યોને અનુકૂળ ન્યૂજેનલીબ સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા આપે છે અને આ દ્વારા ગ્રંથપાલ વિવિધ એકમો, ઉદાહરણ તરીકે, પરિભ્રમણ નીતિઓ, પ્રલેખ પ્રાપ્તિ વગેરે સંદર્ભે ગ્રંથાલયની નીતિઓને નક્કી કરે છે.

આ તે પ્રથમ મોડ્યુલ છે જે અન્ય વિધેયાત્મક મોડ્યુલ્સ જેવાં કે; પરિગ્રહણ (Acquisition), તકનીકી પ્રોસેસિંગ, પરિભ્રમણ મોડ્યુલ પર નિર્ભર છે. વિવિધ પરિમાણોની વ્યાખ્યા ફક્ત અધિકૃત કર્મચારીઓ દ્વારા જ કરવામાં આવે છે, સામાન્ય રીતે સિસ્ટમ વ્યવસ્થાપક. આ એકમ ન્યૂજેનલીબ એન્જનીયર્સ અને સિસ્ટમ વહીવટકર્તા દ્વારા સોફ્ટવેર ઇન્સ્ટોલેશનમાં સંયુક્ત રીતે વિવિધ પરિમાણોને વ્યાખ્યાયિત કરવા માટે કામ કરે છે.

નીચે બતાવેલ આકૃતિમાં મેનુ વિકલ્પો બતાવેલ છે જે પરિસંચાલક એકમ તરીકે કામ કરે છે.

14.8 અહેવાલો : (Reports)

ન્યૂજેનલીબ ડેસ્કટોપ એપ્લિકેશન ગ્રંથાલયમાં ઉપયોગ કરનાર ગ્રંથપાલોને ન્યૂજેનલીબના વિવિધ વિધેયાત્મક મોડ્યુલ્સ, જેમ કે પરિગ્રહણ, પરિભ્રમણ પ્રોસેસિંગ અને ડેટાબેઝ ડેવલપમેન્ટ, પ્રસારણ, વગેરે જરૂરી વિવિધ પ્રકારની રિપોર્ટ્સ બનાવવાની પરવાનગી આપે છે. ડેસ્કટોપ એપ્લિકેશન ગ્રંથાલયના ક્લાયંટ મશીનથી આવે છે જે પછી સર્વરથી કનેક્ટ થાય છે અને ક્લાયંટને તે રિપોર્ટ પ્રાપ્ત કરવા માટે સક્ષમ કરે છે, જેની નકલ કાગળ પર લઈ શકાય છે. ડેસ્કટોપ એપ્લિકેશનથી વધારે માહિતીના અહેવાલો પણ ખુબ જ સરળતાથી તૈયાર કરી શકાય છે. ઉ.દા. પરિગ્રહણાંક પત્રક.

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

- **સ્વઅભ્યાસ કરો.**
 1. NGL બેસિક ઈન્ટરફેસ લોન્ચ કરી નવું ગ્રંથાલય બનાવો.
 2. NGL માં 4 ગ્રંથોના આદેશ પ્રિન્ટ કરી બતાવો.
 3. NGL માં માર્ક-21 સ્વરૂપમાં 5 ગ્રંથો સેવ કરો.
 4. NGL 5 ઉપભોક્તા (વિદ્યાર્થી) બનાવો.
 5. ઉપભોક્તાની યાદી રિપોર્ટ મોડ્યુલ કાળે સેવ કરો.
- **નીચે આપેલાં પ્રશ્નોના જવાબ એક-એક વાક્યોમાં લખો.**
 - (1) ન્યૂજેનલીબ (NGL) કઈ પ્રોગ્રામિંગ ભાષામાં વિકસ્યું છે.
 - (2) NGLમાં કુલ કેટલાં મોડ્યુલ છે ?
 - (3) Mark-21માં 650નું ફિલ્ડ શાના માટે વપરાય છે.
 - (4) ઉપભોક્તા યાદી કયા મોડ્યુલથી મેળવી શકાય
 - (5) NGLના serial Moduleમાં Sub-Module કેટલાં છે ?
- **વૈકલ્પિક પ્રશ્નોના જવાબ આપો.**
 1. NewGenLibનું પૂરું નામ શું છે?
 - a. New Generation Library Management Software
 - b. New Generation Library Software
 - c. New Generation Libraries
 - d. New Genome Libraries

2. NewGenLibનું પ્રથમ version 2.0 કયા વર્ષમાં રિલીઝ થયું?
 - a. 2005
 - b. 2006
 - c. 2007
 - d. 2008
3. NewGenLib સોફ્ટવેર કોના દ્વારા વિકસિત થયું છે?
 - a. Verus Solutions Pvt Ltd and KIIKM
 - b. Google and KIIKM
 - c. IBM and KIIKM
 - d. Verus Solutions Pvt. And IBM
4. NewGenLib સોફ્ટવેરનું અદ્યતન (લેટેસ્ટ) વર્ઝન કયું છે?
 - a. 3.1.0
 - b. 3.1.1
 - c. 4.1.0
 - d. 4.1.1
6. NewGenLib સોફ્ટવેર કઈ પ્રોગ્રામિંગ ભાષામાં બનેલું છે?
 - a. Java
 - b. ASP
 - c. Python
 - c. PHP
7. ISBD શું છે?
 - a. Record Discretion Framework
 - b. Record Protocol
 - c. Information Dissemination Framework
 - d. Information Exchange Framework

14.9 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તરો: (Answers the self check Exercises)

■ નીચે આપેલાં પ્રશ્નોના જવાબ એક-એક વાક્યોમાં લખો.

1. ન્યુજેનલીબ (NGL) Java માં બન્યું છે.
2. 6 6 (છ) - એકમ
3. 650નું ફિલ્ડ વિષય માટે છે
4. ઉપભોક્તા યાદી Report module માંથી મેળવી શકાય.
5. NGLમાં serial moduleમાં 6-છ sub-module છે.

14.10 ચાવીરૂપ શબ્દો. (Key words)

1. ગ્રંથાલય યાંત્રિકીકરણ: વિવિધ પ્રકારના ગ્રંથાલયના કાર્યો જેવાં કે પરિગ્રહણ, સૂચિકરણ, સમાહિક નિયંત્રણ જેવા ગ્રંથાલયના આંતરિક કાર્યો સોફ્ટવેરની મદદથી કરવાં.
2. ન્યૂજેનલીબ: ન્યુ (New) જનરેશન (Generation) લાઈબ્રેરી (Library)
3. ગ્રંથ પરિગ્રહણ: ગ્રંથાલયમાં પુસ્તક પ્રાપ્ત કરીવું
4. ગ્રંથ પરિક્રમણ: પુસ્તક આપ-લે
5. સામયિક નિયંત્રણ: ગ્રંથાલયમાં ક્રમિક પ્રકાશનો પ્રાપ્ત કરવા તથા તેનું સંચાલન
6. વેબ એપ્લિકેશન: વેબ વાઈબ વેબ પર ચાલતી એપ્લિકેશન

14.11 સંદર્ભ અને વિશેષ વાંચન (Reference and Further Reading)

- * Agrawal, P. R. (2015). NewGenLib: a new generation open source library automation software. In Veer, Dharmaraj K. et al (Eds.). Advanced applications of ICT in libraries (pp 161-171). New Delhi: Agri-Biovet Press. ISBN: 9789384502065
- * Casey, M. (2007). Looking toward catalog 2.0. In N. Coutney, Library 2.0 and beyond (pp. 15-24). Westport: Libraries Unlimited.
- * Clarke, K. S. (2000). Open Source Software and the Library Community, Master's paper, University of North Carolina, Chapel Hill. Retrieved March 26, 2019, from <<http://eprints.rclis.org/13297/1/osslc.pdf>>
- * NewGenLib, (2015) User Manual, Verussolutions, Hyderabad, retrieved from <<http://www.verussolutions.biz/>> on 13-03-2020

* * *